

SME

<http://www.sme.sk/c/107317/slovensko-svoju-buducnost-dost-ignoruje-hovori-futurolog-ing-ivan-klinec.html>

ROZHOVOR

Slovensko svoju budúcnosť dosť ignoruje, hovorí futuroológ Ing. Ivan Klinec

FOTO SME – PAVOL MAJER

Najpravdepodobnejšou katastrofou, ktorá by v priebehu 25 rokov mohla zmeniť svet, je podľa futuroológov vznik globálnych epidémií a chorôb.

Pohromu by však mohlo spôsobiť aj zneužitie poznatkov génových technológií, ekonomický chaos, globálna vojna zapríčinená teroristickým útokom či celosvetové zrútenie právneho poriadku. Experti nevyklúčujú ani veľkú kolíziu Zeme s asteroidom alebo kométou, klimatické zmeny, nárast počtu utečencov a nedostatok energie.

Aká bude teda naša budúcnosť?

Vyše 1000 expertov z celého sveta pracuje už piaty rok na najväčšom futurologickom projekte projekte Milénium. Jeho cieľom je predvídať budúcnosť sveta a naznačiť riešenia možných problémov ľudstva. Členom plánovacieho výboru tohto prestížneho tímu je aj predseda Futurologickej spoločnosti na Slovensku a pracovník Prognostického ústavu Slovenskej akadémie vied Ing. IVAN KLINEC.

Dá sa vôbec seriózne predpovedať budúcnosť? Niektorí futuroológovia predpovedali, že v roku 2000 dôjde k vyčerpaniu energetických zdrojov, že budeme bývať na Mesiáci či na Marse. Nič z toho sa však nespĺnilo.

Futuroológia sa nezaobera predpovedaním toho, čo sa stane, ale vytváraním alternatívnych scenárov budúceho vývoja. Obyčajne ten hlavný scenár je realistický a hovorí o pokračovaní doterajšieho vývoja. Potom je určitý katastrofický scenár, ktorý je založený na tom, že sa nezvládnu súčasné ohrozenia a premeškajú sa rozvojové príležitosti. Optimistické scenáre vývoja sa, naopak, niekedy približujú až k predstavám raja na Zemi.

Ako sa meria úspešnosť futurologickej vízie?

Úspechom napríklad je, keď sa nenaplní katastrofický scenár. V období, keď civilizácii hrozil zánik jadrovou vojnou, jeden zo zakladateľov modernej futurologie – Herman Kahn – napísal knihu Premýšľanie o nemysliteľnom. Uviedol v nej niekoľko scenárov, ako sa svet môže zničiť. Popísal to, čo si ľudia ani v najhroznejších snách nechcú vôbec pripustiť. Keď Kahn v šesťdesiatych rokoch napísal, že v roku 2000 už nebudú Spojené štáty jednotkou vo svete, stretol sa s nepriaznivými ohlasmi. Vysvetľoval, že túto prognózu zverejnil preto, aby sa jej scenár nenaplnil, aby sa nestala.

Keď iný futuroológ – Alvin Toffler – varoval, že USA sa môžu rozpadnúť na tri časti, verejnosť už jeho prognózu zobrala vážne. Diskutovalo sa o nej a robili sa opatrenia na to, aby sa tomuto vývoju predišlo. To sú príklady troch katastrofických scenárov, ktoré sa nenaplnili, ale napriek tomu boli úspešné, pretože ovplyvnili budúci vývoj v pozitívnom smere.

Aký bol zatiaľ najväčší omyl futuroológov? V čom sa najviac sekli?

Nikdy sa nenaplnil scenár, že za človeka budú všetko robiť roboty. Pamätám si, že keď som bol malý, tvrdilo sa, že v roku 2000 budeme jesť tabletky, nebudeme chodiť do školy, a vidíte. Pred tridsiatimi rokmi tiež predpovedali, že už v roku 2000 bude človek bežne lietať k iným planétam, do iných galaxií. Peniaze do výskumu sa investovali, ale nestalo sa tak. Optimizmus bol prehnaný.

Mať svojho futurológa je však dnes v Amerike takmer módou.

Je to predovšetkým aj výnosný biznis. Rôzne futurologické tímy pracujú pre vládu, pre jednotlivé korporácie, pre armádu, pre finančné inštitúcie. V USA je veľký dopyt po futurologických produktoch, po jednotlivých scenároch budúceho vývoja, pretože globalizácia spôsobila, že konkurencia je čoraz tvrdšia. Často sa stane, že zo dňa na deň zmizne nejaká veľká spoločnosť, lebo nestačí držať krok s budúcim vývojom. Investujú sa teda veľké peniaze, kde všade môže vývoj smerovať. Veľká časť futurologických produktov má varovný charakter. Je potom na manažmentoch a politikoch, aby sa nimi zaoberali a robili prípadné opatrenia.

Slovenskí učitelia učia v školách, ktoré sú na rozpadnutie. Lekári majú zastarané prístroje. Sestry sa zbierajú na obvazy. Vedeckí pracovníci zase na prístroje, ktoré nevyhnutne potrebujú na výskum. To je prítomnosť. Aké sú vízie pre Slovensko?

V kratšom časovom horizonte sú dosť pesimistické, pretože sme nezachytili civilizačné trendy prebiehajúce vo vyspelých krajinách. V tých najvyspelejších má viac ako polovica ľudí prístup k internetu. Na Slovensku

je to iba niečo okolo desať percent obyvateľstva. Je rozdiel, či je ekonomika postavená na moderných technológiách, alebo na produkcii surovín a priemyselných odvetviach, ktoré ťahali hospodárstvo v 60. rokoch. Aj dnes je predstavou našich politikov rozvoj automobilového priemyslu. Pritom ide o priemysel minulosti.

Vedia o tom? Slovenskí futuroológovia spracovali šesť scenárov vývoja slovenskej ekonomiky na najbližších 25 rokov a hypotetickú víziu Slovenska na 50 rokov dopredu. Akú mala u politikov odozvu?

Zatiaľ žiadnu. Ponúkli sme ju vláde, rôznym organizáciám, ale neuspeli sme. Jediný, kto prejavil záujem, bol prezident SR.

Prečo? Názor prognostikov a futuroológov ich nezaujima?

Už dlhší čas ponúkame riadiacim orgánom, vláde, spracovanie dlhodobej vízie budúceho vývoja Slovenska. Neuskutočnili sa žiadne, ani pracovné rokovania.

Čím si to vysvetľujete? Považujú vás za šarlatánov či nebudaj plánovačov?

Možno. Za minulej vlády bol založený Úrad pre stratégiu rozvoja spoločnosti, vedy a techniky SR, ktorý skrachoval, lebo bol koncipovaný ako plánovacie komisie za socializmu, a v trhových podmienkach, samozrejme, nefunkčný. Z tohto dôvodu nespracoval ani žiadne strategické materiály, hoci spracovanie dlhodobej vízie rozvoja Slovenska mu ukladalo vládne uznesenie. U nás prevláda názor, že trh všetko zariadi a nepotrebuje žiadne scenáre. Trh je však len prostredie, ktoré umožňuje podnikať, umožňuje tvoriť. Trh sám o sebe nevytvorí nič, to musia robiť účastníci trhu. Americký futuroológ Alvin Toffler tvrdí, že stratégia v čase nástupu civilizácie Tretej vlny nie je len dôležitá, ale absolútne nenahraditeľná. Takáto stratégia však nemá nič spoločné s plánovaním, aké sa tu uskutočňovalo za socializmu. Vnášaním dlhodobých časových horizontov do rozhodovania a politiky vytvára konkurenčnú výhodu v prostredí globálneho trhu.

Takže my svoju budúcnosť do istej miery ignorujeme?

Americký futuroológ Gerald Darsh povedal, že najlepší spôsob predvídania budúcnosti je, že si ju sami vytvoríme. My si ju vytvárame tak, ako to robíme dnes. Svoju negatívnu predstavu o budúcnosti Slovenska, a najmä o jeho chudobe a odkázanosti, každodenne premieňame na realitu. Smola je, že vieme, že sa to dá aj inak. Stačí sa iba pozrieť smerom na západ, prípadne najlepšie až za oceán.

Keby sme si napríklad povedali, že ideme vytvoriť takú ekonomiku, akú majú v Kalifornii, v centre najmodernejších technologických a internetových podnikov – Silicon Valley, dalo by sa to?

Som presvedčený, že áno. Minulý rok som bol na futurologickej konferencii v Texase v Houstone. Na začiatku storočia tam stáli drevené chatrče, teraz je tam obrovské impozantné a supermoderné veľkomesto. Keď si zoberiem obdobie našej transformácie, keď sme mohli robiť to isté, čo Američania, tak tých desať rokov je jedna desatina z obdobia, za ktoré v Houstone z chatrčí vyrástli mrakodrapy. Keď sa pozrieme, čo sa stihlo za tých desať rokov u nás, vidíme, že to bolo dosť málo. Stále sa točíme v ideologických priestoroch, hádame sa, čo na to ľavica, čo pravica. Neexistuje pozitívna predstava o budúcnosti.

Zmenšilo sa aspoň civilizačné zaostávanie Slovenska za svetom?

Naopak, zväčšilo sa. Vyspelé krajiny investovali do rozvoja vedy, výskumu, vývoja, do vzdelania a moderných technológií. To všetko sú vysokoziskové investície, ktoré sa už dnes vracajú v podobe vyššej konkurencieschopnosti. Slovensko za posledných 11 rokov neinvestovalo prakticky do žiadnej z týchto oblastí. Nemôže teda ani počítať so žiadnymi ziskami.

Politici nás však stále ubezpečujú, že zdravotníctvo a školstvo musia počkať, až sa ozdraví ekonomika.

Naša ekonomika má aj po desiatich rokoch transformácie rovnako zastaranú štruktúru, je rovnako pomalá, nevykonná a nekonkurencieschopná, ako bola pred rokom 1989. Je ako automobil na parný pohon, ktorý, aj keď sme ho desať rokov leštili a menili mu súčiastky, predsa len zostal automobilom na parný pohon. Nemôže držať krok s vysoko informatizovanými a digitalizujúcimi sa ekonomikami najvyspelejších krajín. Slovenská ekonomika nezachytila prebiehajúce civilizačné trendy, ako sú informačná spoločnosť, digitálna ekonomika, elektronický obchod a jedným z hlavných problémov Slovenska je narastajúca civilizačná medzera za ekonomicky najvyspelejšími krajinami sveta. Dnes predstavuje asi 30 až 40 rokov.

Čo musí mať krajina, aby ju čakala lepšia budúcnosť?

Určite dobrých a múdrych politikov, ktorí by sa mali zaoberať budúcnosťou krajiny. A občania by si mali uvedomiť, že si svoju budúcnosť vytvárajú sami. Z histórie sú známe krajiny, ktoré zničila vojna, a ktoré dokázali vytvoriť nanovo prosperujúcu spoločnosť. Aj naša krajina môže byť takou. Možno o 25, možno o 50 rokov. Ale len za predpokladu, že si aj jej politici vytvoria pozitívnu víziu budúceho rozvoja. Ak má krajina lídrov, ktorí stále plačú a sťažujú sa, tak ju čaká negatívna budúcnosť.

Nedávno som sa zúčastnil konferencie World Future Society v Mineapolise v USA. Bolo to veľmi poučné a

zaujímavé. Bol to vlastne taký myšlienkový veľtrh, kde sa predávali a kupovali myšlienky, nápady, kreativita. Pozoroval som, ako tam sedia ľudia z biznisu, korporácií, vládnych, finančných či mimovládnych inštitúcií, a doslova čakajú, kedy sa objaví nejaká nová myšlienka, nový nápad. Všetci potom majú prepracované postupy, ako ju využijú v prospech seba i svojej organizácie.

U nás ich podľa vás nemajú?

Za posledných jedenásť rokov, čo sa u nás robí ekonomická transformácia, veľká časť ekonómov tvrdí, že trh všetko zariadi sám, že budúcnosť sa nedá predvídať a nepotrebuje o nej ani rozmýšľať. Potom sa však čudujú, keď im ekonomika padá na hlavu pod tlakom globálnej súťaže.

Dá sa teda povedať, že u nás sa ignoruje budúcnosť?

Áno, veľkú časť uplynulých desiatich rokov sa ignorovalo, že vo svete prebieha globalizácia a že krajiny, ktoré sa zúčastňujú globálnej súťaže, investovali veľké peniaze do technológií, vzdelania, vedy, informácií a do človeka. Ignorovalo sa práve to, že to sú investície, ktoré sa vrátia, ktoré sú v globálnej ekonomike najvýnosnejšie a pre dosahovanie konkurencieschopnosti nevyhnutné. Dodnes sa ignoruje realita, že školstvo, veda a výskum sú producentmi informácií a vo vyspelých krajinách sa pretransformovali do podoby informačnej ekonomiky. U nás sú tieto odvetvia stále riadené ako za socializmu, živorovia a sú odkázané iba na štátny rozpočet.

Je viac krajín, ktoré si takto brzdia budúcnosť?

Sú to najmä postkomunistické krajiny.

Vypracovali ste šesť scenárov vývoja Slovenska. Štyri, ktoré ste označili za viac pravdepodobné, majú dosť negatívny a niektoré až katastrofický priebeh. Napriek tomu tvrdíte, že ste optimista.

Opakujem, že najlepší spôsob predvídania budúcnosti je, že si ju sami vytvoríme. Verím, že tie katastrofické scenáre sa neuskutočnia.

Páči sa mi to

Registrácia a uvidíte, čo sa páči priateľom.

sobota 8. 9. 2001 | EVA HRDINOVÁ

Článok bol uverejnený v tlačenej vydanie SME. ([Predplaťte si SME cez internet.](#))
© 2001 Petit Press. Autorské práva sú vyhradené a vykonáva ich vydavateľ. Správodajská licencia vyhradená.

Súvisiace články:

+ Čo čaká Slovensko?

reklama ETARGET

Okamžitá pôžička 1500€ každému

Bez potvrdení, ručiteľa, bez poplatku. Je to jednoduché, stačí vyplniť formulár

Dr.Oz Jednodňová diéta

Hovorí jej diéta hollywoodu, ktorá ničí brušný tuk ako nič iné predtým!

Daňové priznanie

Daňová optimalizácia - nový modul účtovného systému MRP-K/S

Antiperspirant Eucerin®

Ochrana proti silnému poteniu s ľahkou sviežou vôňou.

Urobte si super brucho!

Je čas, aby vás ženy prenasledovali zatiaľ čo vám budú ostatní muži závidieť

[Ďalšie odkazy](#)

[Čítať celú diskusiu](#): počet reakcií: 4

Najnovšie príspevky:

30.05.2002 23:21 - [ignorancia prichodu tretej vlny...](#)

15.09.2001 13:07 - [.....](#)

09.09.2001 21:36 - [.....](#)

09.09.2001 13:48 - [.....](#)

+ [Pridať reakciu](#)

SMEsk

[Kontakty](#)

[Predplatné](#)

[Etický kódex](#)

[Pomoc](#)

[Mapa stránky](#)

“ *@denniksme: Najlepším dôkazom toho, akým problémom je absencia demokratickej ľavice, je práve Slovensko (Peter Morvay) [Čítajte viac](#)* ”

Ďalšie weby skupiny: [Új Szó](#) [Slovak Spectator](#) [Vii.sk](#)

[Vydavateľstvo](#) [Inzercia](#) [Návštevnosť webu](#) [Predajnosť tlače](#) [Petit Academy](#)

© Copyright 1997-2013 Petit Press, a.s.

